

JERNEJA BATIČ

Predstavljanje Centra suvremenih umjetnosti Rog - novog kreativnog središta u Ljubljani

Prvo malo povijesti

Na Petkovšekovoj obali je krajem 19. st. djelovala Janeževa strojarska radionica, koja je zapošljavala oko 100 radnika. Nakon 1900., kada je strojarsku radionicu kupio Carl Pollak, u adaptiranom i dozidanom tvorničkom sklopu razvila se industrija kože i kožarskih proizvoda, koja je uspješno djelovala sve do razdoblja gospodarske krize u 30-ima 20. st., kada je poduzeće zbog prevelikog zaduženja prešlo pod prisilnu upravu Gradske štedionice. Industrijski objekt je djelovao i u razdoblju 2. svj. rata te nakon njega, kada je prenamjenjen u tvornicu bicikala i pisanih strojeva Rog. Ona je djelovala na toj lokaciji sve do 90-ih godina 20. st.

Zadnja velika adaptacija objekta i dozidavanje pomoćnih objekata je bilo izvedeno u dva razdoblja – 1953. i 1963.

Gradska općina Ljubljana se **2007.** godine intenzivno posvetila projektu uređenja područja nekadašnje tvornice Rog. Od godine 1991., kada je u objekta bila obustavljena proizvodnja, do godine 2002., kada je Gradska općina Ljubljana kupila objekt, razvijala su se razmišljanja i rasprave o budućnosti tog područja. Prostor je određen za stambeno poslovnu namjenu i kulturne sadržaje u nekadašnjoj tvornici Rog. Sve rasprave su završavale zaključkom, da područje treba biti namijenjeno javnim kulturnim programima. Novim sadržajima predviđa se revitalizirati prvobitni dio gradskog centra i zaokružiti osmišljenu povezanost stare gradske jezgre Ljubljane, Roga, Metelkove, Putničkog centra i Prešernove ulice

Predavnicje će obrazložiti slijedeća poglavlja

Četiri godine pripreme projekta Centar Rog

1. Kako početi – što s objektom nekadašnje tvornice Rog
2. Programska i prostorna provjera
3. Konzervatorski projekt
4. Arhitektonski i urbanistički natječaj
5. Detaljni općinski prostorni plan
6. Kandidiranje za projekte Srednje Europe *Second Chance in Creative Cities*
7. Projektni zadatak
8. Projektna dokumentacija
9. Javno – privatno partnerstvo
10. Provođenje programa u okviru projekta *Second Chance*
11. Perspektive

Do sada je za izvedbu revitalizacije područja već pripremljena opsežna dokumentacija i studije te proveden arhitektonski natječaj.

Tijekom pripreme programskog zadatka Centra suvremenih umjetnosti smo razmišljali i o **međunarodnom kontekstu**. Odlučili smo da obnova tvornice Rog mora predstaviti potpuno suvremen, europski primjeren pristup revitalizaciji degradiranog industrijskog područja. Među primjerima za programski zadatak u koje smo se ugledali su prije svega :

- Red Dot Design Museum u okviru kompleksa Zollverein u Esenu,
- Centar umjetnosti i kreativne industrije LABoral u Gijonu u Španjolskoj
- Produkcijски centar vizualnih umjetnosti Hangar, Barcelona
- Laboratorij za umjetničko ostvarivanje Centquatre, Pariz.

Naša ideja ideja Centra suvremenih umjetnosti je u povezivanju arhitekture, oblikovanja, vizualnih umjetnosti i kreativne industrije.

U projektom zadatku smo definirali:

Centar suvremenih umjetnosti mora imati funkciju produkcijskog prostora s programima gostujućih umjetnika, arhitekata i dizajnera. Produkcijski prostori podijeljeni su u sklop onih, gdje će se projekti izvoditi pomoću suvremene računarske tehnologije i onih koji za izvedbu upotrebljavaju klasične načine i pripreme. Zbog umreženosti centra suvremenih umjetnosti u međunarodni sklop sličnih centara, treba u određenom dijelu predvidjeti i stambene ateljee. Produkcijski prostori moraju omogućiti što fleksibilniju upotrebu prostora kao i mogućnost povećanja, odnosno smanjenja pojedinih ateljea. Pristup ateljeima mora zbog specifičnog načina rada biti omogućen svih 24 sata. Produkcijski prostori su doduše i javno pristupačni, iako manjem broju posjetitelja, i zbog toga ih je dobro smjestiti u gornje etaže objekta. Veći broj posjetitelja se predviđa u prezentacijskim prostorima i prostorima koji su s njima povezani.

Prezentacijski prostori obuhvaćaju: izložbeni prostor, s kojim su povezani: pristup, recepcija, galerijska trgovina, garderoba za posjetitelje, prostor za izvođenje edukativnih programa, medijateka. Pokraj velike izložbene dvorane će se na prvoj etaži nalaziti i nekoliko manjih dvorana za potrebe manjih izložbi i predavanja.

Centar suvremenih umjetnosti će uz izložbenu djelatnost imati i socijalni prostor komunikacije i susreta, te je stoga u dodiru između produkcijskih i izložbenih prostora potrebno predvidjeti prostor, koje će funkcionirati kao središte Centra suvremenih umjetnosti. To je glavni prostor susreta, kojeg treba smisleno povezati s terasom na prvom katu.

Ako sve zajedno izrazimo brojkama:

Izložbeni prostor + produkcijski centar + medialab + umjetnički ateljei + višenamjenske dvorane + prostori za pripremu programa = 8260 m²

Izložbe:

1907 m² izložbenog prostora u prizemlju namjenjog velikim izložbenim događajima.

Produkcijski centar:

3417m² programa kreativnih industrija na području vizualnih umjetnosti – istraživački projekti, predavanja, izvođenje projekata u medialabu i umjetničkim ateljeima, predstavljanje projekata u višenamjenskim dvoranama.

Prostori uprave:

Prostori uprave su predviđeni u prvoj etaži, depoi i tehnički prostori u prvoj i drugoj podrumskoj etaži, 1144m².

Organizacija

Prostori za predstavljanje obuhvaćaju veliki izložbeni prostor u prizemlju, koji se, obzirom na program izložbe, može proširiti i na izložbene prostore na prvom katu. Za izvođenje programa prije svega u izložbenim prostorima, potreban je i depo za pohranu izložbenih eksponata i opreme, koja je potrebna za postavu izložbi, postavu predavaonica itd. Depoi trebaju biti povezani s izložbenim prostorima i moraju biti dostupni velikim vozilima. Iz depoa treba biti predviđen direktan pristup u veću izložbenu dvoranu i preko nje do ostalih dvorana.

Centar suvremenih umjetnosti treba imati funkciju **produkcijskog prostora** s programima gostujućih vizualnih umjetnika, arhitekata i dizajnera.

Program produkcijskog centra će se vjerojatno izvoditi u tri sklopa:

1. prema godišnjem odnosno višegodišnjem programu – istraživački projekti, predavanja, izvođenje projekata u medialabu i umjetničkim ateljeima, predstavljanje projekata u višenamjenskim dvoranama
2. na temelju natječaja – medijski laboratoriji i umjetnički ateljei se iznajmljuju pojedinim umjetnicima ili skupini umjetnika, za određeni projekt, predstavljanja u višenamjenskim dvoranama
3. medijski laboratoriji i umjetnički ateljei se mogu iznajmljivati pojedincima ili skupinama na određeno vrijeme, uz plaćanje režija

Ishodište za organizaciju novog javnog prostora su otvorenost, stalan proces izmjene, edukacije, komunikacije, sudjelovanja.

Predloženi organizacijski oblik je *javna ustanova*, koja će upravljati cijelim Centrom suvremenih umjetnosti. Mora osiguravati da ne dolazi do privilegiranja pojedinih subjekata pri oblikovanju programa, pa će isti biti oblikovan na osnovi kreativnosti, razvojnih usmjerenja i povezivanja.

Program Centra suvremenih umjetnosti formirati će **programski savjet**, kojeg čine domaći i strani stručnjaci s područja vizualnih umjetnosti i kreativne industrije. To će biti vanjska skupina stručnjaka, koja će pripremiti program za određeno razdoblje (do tri godine).

Program, kojeg će sastaviti programski savjet, će izvesti skupina zaposlenih u javnoj ustanovi. Područja rada će biti otprilike sljedeća: uz ravnatelja ustanove su i stručnjaci za područje: arhitekture i oblikovanja, vizualnih umjetnosti, izložbene djelatnosti, istraživačko-edukacijskog područja; tehničke službe za područje računarstva i izložbene djelatnosti; stručnjaci za područje PR-a, pedagoških programa i drugi.

Bitna komponenta Centra suvremenih umjetnosti je povezivanje s domaćim i stranim nevladinim udrugama s područja vizualnih umjetnosti, programsko povezivanje s domaćim javnim ustanovama te povezivanje sa sličnim centrima u inozemstvu.

Značaj Centra suvremenih umjetnosti za razvoj Ljubljane

- s novim centrom Ljubljana bi počela u praksi provoditi koncept kreativnog grada kao svoj razvojni model
- s izložbama, višenamjenskim dvoranama, umjetničkim ateljeima i drugim suvremeno opremljenim prostorima bi Centar suvremenih umjetnosti će biti novo kreativno i umjetničko žarište
- centar će omogućiti razvoj javno-privatnog partnerstva na području kreativnih industrija
- Ljubljana bi se smjestila u mrežu sličnih europskih centara

Predavanje će se usredotočiti na probleme koji su se javljali u postupku pripreme projekta i njihovo razrješavanje.

